

UCHWAŁA
KOMISJI EWALUACJI NAUKI
z dnia 15 kwietnia 2021 r.
w sprawie tzw. drapieżnych kanałów publikacyjnych

Komisja Ewaluacji Nauki (KEN), w trosce o prawidłową i rzetelną ocenę kanałów publikacyjnych stanowiącą jeden z fundamentalnych składników ewaluacji jednostek naukowych, rekomenduje Ministrowi Edukacji i Nauki zmianę rozporządzenia w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych tak, aby było możliwe usuwanie kanałów publikacyjnych (wydawnictw, czasopism, konferencji międzynarodowych) uznanych za drapieżne.

Od blisko dekady w nauce funkcjonują pojęcia drapieżnego publikowania¹ i drapieżnych czasopism na określenie takich kanałów publikacyjnych w nauce, które opierają się na szybkim procesie publikacji oraz na pobieraniu opłat za publikację od autorów bez sprawdzania nadesłanych artykułów czy monografii pod względem ich jakości w ramach oceny recenzenckiej lub w ramach zastosowania oceny recenzenckiej opartej na bardzo niskich standardach.

Wpływ drapieżnych kanałów publikacyjnych na rozwój nauki jest marginalny, lecz może przyczynić się do upowszechniania pseudonauki oraz radykalnego obniżenia standardów etycznych, a korzystanie z tych kanałów jest traktowane w wielu środowiskach naukowych na świecie jako świadectwo braku rzetelności i uchybianiu godności naukowca.

Należy dodać, że opłaty za publikacje na drapieżnych łamach są często horrendalnie wysokie i w praktyce, najczęściej są pokrywane w Polsce ze środków publicznych (pozostających w dyspozycji uczelni lub instytutów badawczych).

Monitorowanie i usuwanie drapieżnych kanałów publikacyjnych jest kluczowe dla utrzymania jakości i użyteczności wykazów wydawnictw, czasopism i materiałów z konferencji międzynarodowych. Taka praktyka jest stosowana m.in. w Finlandii, gdzie panele eksperckie mogą decydować o usuwaniu drapieżnych kanałów² oraz w Belgii (części flamandzkiej), gdzie monitoruje się, w jakich drapieżnych czasopismach publikują flamandzcy naukowcy³.

¹ Beall, J. (2012). Predatory publishers are corrupting open access. *Nature*, 489(7415), 179–179. <https://doi.org/10.1038/489179a>; Bohannon, J. (2013). Who's Afraid of Peer Review? *Science*, 342(6154), 60–65. <https://doi.org/10.1126/science.342.6154.60>; Grudniewicz, A., Moher, D., Cobey, K. et al. (2019). Predatory journals: No definition, no defence. *Nature*, 576(7786), 210–212. <https://doi.org/10.1038/d41586-019-03759-y>; Sorokowski, P., Kulczycki, E., Sorokowska, A., & Pisanski, K. (2017). Predatory journals recruit fake editor. *Nature*, 543(7646), 481–483. <https://doi.org/10.1038/543481a>

² “It is possible to exclude certain channels (so-called predatory journals) with questionable operating principles or other channels which publish scholarly writings for a fee or other consideration but without proper quality assessment”, <https://julkaisufoorumi.fi/en/evaluations/classification-criteria>, data dostępu, 8 kwietnia 2021 r.

³ Eykens, J., Guns, R., Rahman, A. I. M., Sile, L., & Engels, T. C. (2018). Predatory Open Access journals: A review of past screenings within the Flemish performance based research funding system (2014–2018).

W związku z tym KEN rekomenduje, co następuje:

Proces sprawdzania wykazów czasopism, wydawnictw i materiałów z konferencji międzynarodowych pod kątem zawierania drapieżnych kanałów publikacyjnych powinien mieć charakter ciągły, a stosowne wykazy powinny być aktualizowane co najmniej dwa razy do roku. Wymaga to zmiany aktualnie obowiązujących przepisów (wydania odpowiednich rozporządzeń).

Przewodniczący
Komisji Ewaluacji Nauki

prof. dr hab. inż. Błażej Skoczeń